

Περίληψη Εκδήλωσης

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ΚΑΙ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Του Βασίλη Κοντογιαννόπουλου

Πριν ένα μήνα στην Ουγγαρία θριαμβευτής των εκλογών αναδείχτηκε ο Βίκτωρ Όρμπαν με 48,5%. Ένας πολιτικός υπέρμαχος της «Ευρώπης των Εθνών», που δηλώνει θαυμαστής του Πούτιν και των πρακτικών του, στην άσκηση της εξουσίας. Το πορτραίτο του κοσμεί όλες τις δημόσιες υπηρεσίες. Τα Μέσα Ενημέρωσης είτε ανήκουν στο κράτος, είτε σε ολιγάρχες, προσκείμενους στο καθεστώς, που διορίζει δικαστές, πανεπιστημιακούς, στρατιωτικούς. Η Βουλή και οι υπόλοιποι θεσμοί έχουν λίγο-πολύ διακοσμητικό χαρακτήρα.

Ένα μήνα νωρίτερα, στην Ιταλία, την τρίτη ευρωπαϊκή οικονομία, οι εκλογές ανέδειξαν πρώτο κόμμα το λαϊκιστικό κίνημα των Πέντε Αστέρων με 32,6%, τρίτο κόμμα την ξενόφοβη Λέγκα του Βορρά με 17,4%, ακολουθούμενη από τους λαϊκιστές του Σίλβιο Μπερλουσκόνι με 14%. Το Δημοκρατικό Κόμμα αναδείχτηκε δεύτερο μεν, αλλά καταποντισμένο με 19%. Ο φτωχότερος ιταλικός Νότος, που δυσφορεί για την οικονομία, ψήφισε τους λαϊκιστές του Μπέπε Γκρίλο. Ο πλουσιότερος Βορράς, που δυσφορεί για τους μετανάστες, ψήφισε τους λαϊκιστές της Λέγκα.

Όπου στήνονται κάλπες, τα τελευταία χρόνια, τα λαϊκιστικά κόμματα, δεξιάς ή αριστερής απόχρωσης, σημειώνουν νίκες. Τέλος του 2017 οι κάλπες στην Αυστρία ανέδειξαν Δεξιούς και Ακροδεξιούς. Αρχές του 2018, τις προεδρικές εκλογές στην Τσεχία, κέρδισε ο σφοδρός πολέμιος της Ενωμένης Ευρώπης, Μίλος Ζέμαν. Στην Πολωνία, η κυβέρνηση Κασίνσκι καταστρατηγεί βασικές αρχές της ανεξαρτησίας, της Δικαιοσύνης, του Κοινοβουλίου και της ελευθερίας του Τύπου. Παρόμοια συμπτώματα εμφανίστηκαν και στη Σλοβακία. Φαινόμενα λαϊκισμού αρχίζουν να εξαπλώνονται και στις σκανδιναβικές χώρες. Σταθμό στην επέλαση του λαϊκισμού αποτελεί η εκλογή του Τραμπ στις ΗΠΑ και το BREXIT στη Βρετανία.

Κοινά χαρακτηριστικά: ευρωσκεπτικισμός, επιστροφή στα έθνη-κράτη, αντιμεταναστευτική οργή, αυταρχικές πρακτικές. Η γαλλική εφημερίδα Libération περιγράφει το φαινόμενο με τον όρο «δημοκρατορία», σύνθεση των λέξεων δημοκρατία και δικτατορία.

Στην εξάπλωση του λαϊκισμού σημειώθηκε μικρό διάλειμμα με τη νίκη του Μακρόν και την ήττα της Λεπέν στη Γαλλία, καθώς και την ήττα του ακροδεξιού Βίλντερς στην Ολλανδία. Η Μέρκελ ξανακέρδισε τη μάχη της Καγκελαρίας, όμως αποδυναμωμένη, ενώ το

ακροδεξιό κόμμα Εναλλακτική για τη Γερμανία (Alternative für Deutschland, AfD) αναδείχθηκε τρίτο κόμμα, σε εθνικό επίπεδο.

Υπάρχει εξήγηση;

Οι αναλύσεις για τα αίτια που έχουν προκαλέσει την έκρηξη του λαϊκισμού αναδεικνύουν τα μεγάλα προβλήματα των ευρωπαϊκών κοινωνιών: οικονομία, μετανάστευση, παγκοσμιοποίηση.

Η οικονομική δυσπραγία, που πλήττει γεωγραφικές περιοχές, οικονομικούς κλάδους και κοινωνικές ομάδες, ως συνέπεια της παγκοσμιοποίησης, σε συνδυασμό με τη μεταναστευτική-προσφυγική κρίση, έχουν δημιουργήσει ένα γενικευμένο κλίμα ανασφάλειας, σε σημαντικά τμήματα των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Ψηφίζουν με γνώμονα την απογοήτευση και το φόβο για το μέλλον, που μοιάζει άγνωστο και αβέβαιο. Η απουσία ελπίδας, που να στηρίζεται σε ένα συνεκτικό και πειστικό πολιτικό σχέδιο, σπρώχνει τις κοινωνίες στις εύκολες απαντήσεις των λαϊκιστών: επιστροφή στα κράτη-έθνη, απόρριψη της Ευρώπης, προστατευτικά τείχη για οικονομία και μετανάστευση. Χαμένοι, είναι τα κόμματα που αναφέρονται στην Ευρώπη και τις αξίες της φιλελεύθερης δημοκρατίας: κράτος δικαίου, εξισορρόπηση εξουσιών, ανοικτή κοινωνία, οικονομική ελευθερία, κοινωνικό κράτος.

Το έλλειμμα σχεδίου για το μέλλον είναι αυτό που ενισχύει το κύμα του λαϊκισμού. Το πραγματικό πρόβλημα είναι η απουσία Πολιτικής (με Π κεφαλαίο). Γιατί μόνο η Πολιτική είναι ικανή να οργανώσει ένα σχέδιο για το μέλλον και να πείσει τους πολίτες ότι διαθέτουν μια ασφαλή προοπτική. Αυτός είναι ο πραγματικός ρόλος της. Η απουσία πολιτικής είναι αυτή που οδηγεί στην ήττα της Ευρώπης και στην ήττα της Δημοκρατίας.

Η Ευρώπη, πριν μερικά χρόνια παρήγαγε πολιτική. Επεξεργαζόταν σχέδια. Έπαιρνε τολμηρές πρωτοβουλίες και ρίσκα. Προχωρούσε με αργά αλλά σταθερά βήματα προς την ολοκλήρωσή της. Από την ΕΟΚ, στην «ενιαία αγορά», στο Μάαστριχτ, στο Ευρώ. Η απόρριψη του Ευρωπαϊκού Συντάγματος το 2005 υπήρξε κρίσιμη καμπή. Σηματοδότησε τη στασιμότητα. Παράλληλα, διευρύνθηκε με τις χώρες που προέκυψαν από την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων. Προχώρησε έτσι σε μια μεγάλη διεύρυνση, την Ευρώπη των 28 κρατών-μελών, χωρίς την απαιτούμενη εμβάθυνση των ευρωπαϊκών θεσμών.

Παρόμοια ήταν η πορεία σε πολλά από τα κράτη-μέλη της ΕΕ. Απουσία σχεδίου για το μέλλον. Απουσία μεταρρυθμίσεων, που επιβάλει το ραγδαίως μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον και η τεχνολογική επανάσταση. Η Γερμανία με τον Καγκελάριο Σρέντερ προχώρησε έγκαιρα στις μεταρρυθμίσεις. Είναι αυτές που την κατέστησαν κυρίαρχη οικονομική δύναμη στην Ευρώπη. Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες διέθεταν μυωπικές και φοβικές ηγεσίες μπροστά στις αλλαγές.

Στο βιβλίο «Υπνοβάτες» του Κρίστοφερ Κλαρκ, οι μεγαλύτερες ευθύνες για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αποδίδονται στην ανικανότητα και την αμεριμνησία των πολιτικών

ελίτ στις ευρωπαϊκές χώρες. Ήσαν οι «υπνοβάτες που παρατηρούσαν τα πάντα, χωρίς να βλέπουν τίποτα, στερεμένοι από οράματα και τυφλοί μπροστά στην πραγματικότητα...».

«Είναι η οικονομία ανόητε. *It's the economy stupid*». Το περίφημο προεκλογικό σλόγκαν του Bill Clinton, έχει καθολική ισχύ. Ο ρόλος της οικονομίας είναι κρίσιμος για την Ευρώπη και τη Δημοκρατία. Οι λαοί υπερασπίζονται και τη Δημοκρατία και την Ευρώπη όταν θεωρούν ότι τους εξασφαλίζει ευημερία. Οι πεινασμένοι δεν συμμαρίζονται τις αξίες των χορτάτων.

Η πολιτική νομιμοποίηση των δημοκρατικών θεσμών είναι συνάρτηση των επιδόσεων των δημοκρατικά εκλεγμένων κυβερνήσεων. Σε περιόδους κρίσης, όταν οι δημοκρατικές κυβερνήσεις αποδεικνύονται αναποτελεσματικές, αναδύονται τα αντιουστημικά κόμματα, τόσο δεξιά, όσο και αριστερά του πολιτικού φάσματος.

Το πολιτικό κλίμα των μεγάλων κρίσεων ευνοεί την πόλωση, τη δημαγωγία, την πολιτική βία. Ο λόγος των αντιουστημικών κομμάτων ταυτίζει τη Δημοκρατία με την αναποτελεσματικότητα των κυβερνήσεων.

Στο βιβλίο τους «Πώς πεθαίνουν οι δημοκρατίες», που κυκλοφόρησε πρόσφατα στις ΗΠΑ, οι Καθηγητές του Χάρβαρντ Στίβεν Λεβίτσκι και Ντάνιελ Ζίμπλατ, επιχειρούν να εξηγήσουν την ασθένεια, που πλήττει τη δημοκρατία και οδηγεί στην αθόρυβη μετάλλαξη, ολοένα και περισσότερων χωρών, σε κεκαλυμμένες δικτατορίες.

Στις μέρες μας η κατάλυση της Δημοκρατίας δεν γίνεται ξαφνικά, μια νύχτα, από έναν Στρατηγό ή Συνταγματάρχη, που βγάζει τα τανκς στους δρόμους, όπως γινόταν τον προηγούμενο αιώνα. Και στη χώρα μας στις 21 Απριλίου 1967. Τον 21^ο αιώνα ο θάνατος της Δημοκρατίας επέρχεται δολοφονώντας την με τα ίδια της τα όπλα.

Η κατάληψη της εξουσίας γίνεται με εκλογές. Ο λαϊκιστής ηγέτης υπονομεύει σταδιακά το δημοκρατικό καθεστώς. Χρησιμοποιεί κάθε μέσο για να χειραγωγήσει τον Τύπο, να επηρεάσει τη Δικαιοσύνη, να αποδυναμώσει τους ανεξάρτητους θεσμούς. Να αδρανοποιήσει, δηλαδή, τα θεσμικά αντίβαρα εξισορρόπησης και ελέγχου της εξουσίας. Σε ένα περιβάλλον ακραίας πόλωσης και συνωμοσιολογίας, οι πολιτικοί αντίπαλοι δαιμονοποιούνται, διασύρονται και ενοχοποιούνται. Τα Μέσα Ενημέρωσης χαρακτηρίζονται «εχθροί του λαού». Η Δικαιοσύνη και οι διωκτικές αρχές πολιτικοποιούνται. Το τραγικό παράδοξο είναι ότι, στο δρόμο προς τον αυταρχισμό, οι θεσμοί της Δημοκρατίας χρησιμοποιούνται «νόμιμα» για την υπονόμευση και την κατάλυσή της.

Τα παραδείγματα συνεχώς πληθαίνουν. Χώρες όπως η Ρωσία, η Τουρκία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Βενεζουέλα, έχουν υπαχθεί σε αυτή τη διαδικασία.

Καμία χώρα δεν είναι ασφαλής. Ο λαϊκιστής ηγέτης, αφού κατακτήσει δημοκρατικά την εξουσία, δεν καταργεί ασφαλώς την εκλογική διαδικασία. Μέσα όμως από τη χειραγωγή της Δικαιοσύνης και των Μέσων Ενημέρωσης, περιορίζει, κατευθύνει και προδιαθέτει τις πολιτικές επιλογές των πολιτών.

Σε αυτή τη διαδικασία παραπέμπει η φράση: «*πήραμε την κυβέρνηση, αλλά όχι και την εξουσία*».

Υπάρχει αντίδοτο;

Η Δημοκρατία είναι ανθεκτικότερη όταν το Σύνταγμα συμπληρώνεται από άγραφους κανόνες και κώδικες πολιτικής συμπεριφοράς, που υπακούουν σε δύο θεμελιώδεις αρχές:

1. Η αποδοχή του αντιπάλου, όχι ως θανάσιμου εχθρού, αλλά ως θεμιτού ανταγωνιστή, και
2. Η αυτοσυγκράτηση, η ανοχή, το μέτρο και η ευπρέπεια στην άσκηση της εξουσίας και της πολιτικής.

Είναι το «ήπιο πολιτικό κλίμα» που ήταν πρωταρχικό μέλημα, παρότρυνση και αγωνία του Κων. Καραμανλή, μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας.

Σύμφωνα με τους δύο Καθηγητές, το αντίδοτο στην αυταρχική εξουσία είναι η επαγρύπνηση των εκπροσώπων των θεσμών, η συνείδηση του καθήκοντος, ως πατριωτική ευθύνη, η εγκατάλειψη του εφησυχασμού, η ενεργοποίηση διαύλων πληροφόρησης, με κάθε τρόπο και με όλα τα διαθέσιμα μέσα ενημέρωσης.

Όλα αυτά μαζί παράγουν τα αντισώματα, που καταπολεμούν τις εκτροπές και διαμορφώνουν συνθήκες, προκειμένου οι δημοκρατικές δυνάμεις να κερδίσουν τις εκλογές.

Γιατί στην κάλη πραγματοποιείται όχι μόνο θάνατος, αλλά και η ανάσταση της Δημοκρατίας.

Παράθυρο ελπίδας

Η εκλογή του Εμανουέλ Μακρόν άνοιξε ένα παράθυρο ελπίδας. Για τη Γαλλία, αλλά και την Ευρώπη.

Η δεύτερη ισχυρότερη ευρωπαϊκή οικονομία μπήκε σε μεταρρυθμιστική διαδικασία. Εν μέσω αντιδράσεων και απεργιών, όπως ήταν αναμενόμενο. Ελπίζω ότι δεν θα υπάρξει υπαναχώρηση. Η απάντηση του Γάλλου Πρωθυπουργού Εντουάρντ Φιλίπ στην παρατήρηση ότι καταρρέει η δημοτικότητα του στις δημοσκοπήσεις είναι διδακτική. *«Ήρθα για να κάνω τη δουλειά, όχι για να αρέσω».*

«Η αληθινή Γαλλία επέστρεψε. Η ιστορία του ευρωπαϊκού μέλλοντος γράφεται σήμερα». Με αυτά τα λόγια ο Ζ.Κ. Γιούνκερ εξέφρασε τον ενθουσιασμό του μετά την ομιλία του Γάλλου Προέδρου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο Στρασβούργο. Μετά τις ομιλίες του στην Πνύκα και στη Σορβόνη στις οποίες σκιαγράφησε το όραμά του για τη μεταρρύθμιση, που η Ευρώπη πρέπει να οδηγηθεί, ώστε να ξαναγεννηθεί η εμπιστοσύνη. Σε έναν ανασφαλή κόσμο, αποτελεί τη μόνη νησίδα ευημερίας και δημοκρατίας. Απευθυνόμενος στους Ευρωπαίους πολίτες, ο Εμ. Μακρόν προειδοποίησε: *«Η*

καταστροφική τάση που θα μπορούσε να μας οδηγήσει στην άβυσσο είναι ο εθνικισμός, η άρνηση της ελευθερίας. Βλέπουμε τον αυταρχισμό να διαδίδεται γύρω μας. Η απάντηση δεν είναι η αυταρχική δημοκρατία, αλλά η κυριαρχία της δημοκρατίας». Και συμπλήρωσε: «Δεν θέλω να είμαι μέρος μιας γενιάς υπνοβατών. Ανήκω σε μια γενιά που δεν γνώρισε τον πόλεμο και που είναι έτοιμη να προσφέρει στον εαυτό της την πολυτέλεια να ξεχάσει αυτά που έζησαν οι πρόγονοί της».

Αν η Μέρκελ θέλει να μείνει στην ιστορία, όπως ο Αντενάουερ, πρέπει να δώσει, από κοινού με τον Μακρόν, νέα ώθηση στην υπόθεση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Πρέπει όλοι να προσέξουμε τα μαθήματα από την κατάρρευση της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, στις αρχές της δεκαετίας του 1930. Η οικονομική ανασφάλεια και η δυσπραγία πείθει τους πολίτες πως οποιοδήποτε καθεστώς μπορεί να είναι καλύτερο από το δημοκρατικό. Και να συγκρατούμε τη ρήση του Ουίνστον Τσώρτσιλ ότι «η Δημοκρατία είναι το χειρότερο πολίτευμα, με εξαίρεση όλα τα άλλα».

Για την Ελλάδα η φιλελεύθερη δημοκρατία και η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελούν μονόδρομο. Για ένα λόγο παραπάνω. Για λόγους εθνικής ασφάλειας και προσφυγικής κρίσης.

Η Ελλάδα περισσότερο από κάθε άλλη χώρα έχει συμφέρον στην οικονομική και πολιτική εμβάθυνση της Ευρωζώνης.

Αυτές είναι οι στρατηγικές επιλογές του Κων/νου Καραμανλή και του Κώστα Σημίτη, που σήμερα κρατούν όρθια τη χώρα.

Που πηγαίνει η Ελληνική Δημοκρατία;

Αναλύοντας τις αιτίες που έχουν οδηγήσει στην άνοδο των λαϊκιστικών κομμάτων, σε ολόκληρη την Ευρώπη, αλλά και τον κόσμο, και τις επιπτώσεις στην ποιότητα της Δημοκρατίας, είναι δύσκολο να μην προβληματίζονται οι ομοιότητες με τη σημερινή Ελλάδα, έπειτα από 3,5 χρόνια διακυβέρνησης από την εκτρωματική σύμπραξη αριστερού και ακροδεξιού λαϊκισμού.

Η έξοδος της χώρας από το Μνημόνιο, τον προσεχή Αύγουστο, θα μπορούσε να σηματοδοτήσει την επιστροφή της Ελλάδας σε μια οικονομική και πολιτική κανονικότητα. Παρενθετικά σημειώνω ότι είναι το μόνο από τα τρία συνολικά Μνημόνια, που οδηγείται στη λήξη του, χωρίς την εφαρμογή του να ανακόπτονται πρόωρες εκλογές. Το πρώτο ανεκόπη, γιατί επείγετο ο κ. Σαμαράς να γίνει Πρωθυπουργός και το δεύτερο γιατί επείγετο ο κ. Τσίπρας. Κάθε πρόωρη προσφυγή στις κάλπες προκαλούσε παλινδρόμηση και οδηγούσε την οικονομία σε ένα νέο Μνημόνιο, με νέα μέτρα λιτότητας.

Η ζώσα πραγματικότητα δεν επιβεβαιώνει ότι η χώρα διανύει τα τελευταία βήματα του 8ετούς σισύφειου άγους που ο ελληνικός λαός έχει καταδικαστεί από την πολιτική του ηγεσία.

Σε επίπεδο οικονομίας έχουν ήδη ψηφισθεί και θα ισχύσουν από την 1.1.2019 νέα μείωση των συντάξεων και του αφορολογήτου ορίου καθώς και θηριώδη πλεονάσματα 3,5% μέχρι το 2022, με συνέπεια μια αναιμική αναπτυξιακή δυναμική. Στην ουσία πρόκειται για 4^ο Μνημόνιο, χωρίς ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Οι ανάγκες σε νέα δανειοδότηση θα εξυπηρετείται πλέον από την ελεύθερη αγορά, με επιτόκια πολλαπλασίου ύψους από το 1% περίπου, που μας δανείζουν οι «τοκογλύφοι» εταίροι μας.

Σε πολιτικό επίπεδο θα χρησιμοποιήσω την εκτίμηση του Γ. Σκαμπαρδώνη, σε πρόσφατη συνέντευξή του *«η κυβέρνηση αυτή είναι μια δοκιμασία για τη δημοκρατία»*, και την πολιτική ζωή της χώρας, θα προσθέσω εγώ.

Ενώ οι άλλες τρεις χώρες, που προσέφυγαν σε Μνημόνια, έπειτα από την Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία και Κύπρος, βγήκαν από την κρίση σε τρία χρόνια, ένα Μνημόνιο και ένα δάνειο, που αθροιστικά και τα τρία δάνεια, φτάνουν περίπου στο μισό του δικού μας δανεισμού, η Ελλάδα διανύει δεκαετή περίοδο οικονομικής κρίσης, πολιτικής παρακμής και θεσμικής εξαθλίωσης.

Ένα νέο σύστημα πολιτικής εξουσίας επιχειρεί να θεμελιωθεί και να αναπαραχθεί μέσα από απόπειρες ελέγχου των θεσμών, των μέσων ενημέρωσης, τη δημιουργία νέας διαπλοκής με επιχειρηματικά συμφέροντα, την καλλιέργεια πολωτικού και διχαστικού πολιτικού κλίματος (ή εμείς ή αυτοί), τη δαιμονοποίηση των πολιτικών αντιπάλων. Οι ομοιότητες με τις λαϊκιστικές κυβερνήσεις που περιέγραψα είναι οφθαλμοφανείς. Υπάρχει όμως μια ουσιώδης διαφορά. Η οικονομική πραγματικότητα που βιώνει ο ελληνικός λαός.

Στις χώρες που έχουν επικρατήσει λαϊκιστικές κυβερνήσεις η οικονομία εμφανίζει θετική πορεία. Πρόσκαιρη μεν αλλά υπαρκτή. Πρόσκαιρη, γιατί ο δρόμος προς την ανάκαμψη και την ευημερία περνά μέσα από την πολιτική σταθερότητα και την καλύτερη δημοκρατία, με ισχυρούς θεσμούς εξισορρόπησης και ελέγχου της εξουσίας. Η άνοδος του λαϊκισμού, που συνοδεύεται από δημοκρατική ύφεση, υπονομεύει την οικονομική ανάπτυξη.

Η οικονομική πραγματικότητα που βιώνουν οι Έλληνες, κατά την περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από τους ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ, όχι μόνο αποτελεί διάψευση όλων των υποσχέσεων, που είχαν προεκλογικά δοθεί, λόγω της γνωστής κατάστασης «αυταπάτης» στην οποία είχαν περιέλθει, αλλά η θέση τους έχει σημαντικά επιδεινωθεί. Η ανεπάρκεια, η απειρία, οι ερασιτεχνισμοί αλλά και ο πολιτικός νεοπλουτισμός που τους διακρίνει οδήγησαν σε ένα φορολογικό και ασφαλιστικό ζουρλομανδύα, που διέλυσε τη μεσαία τάξη, φτωχοποίησε εργαζομένους και συνταξιούχους, μονιμοποίησε την ανεργία και εξώθησε σε ένα καταστρεπτικό brain-drain τις πιο παραγωγικές δυνάμεις της κοινωνίας.

Η περιπέτεια του διάσημου αστροφυσικού Σταμάτη Κριμιζή αποτελεί την πιο ηχηρή επιβεβαίωση ότι αξιοκρατία και αριστεία είναι αξίες ασύμβατες με τη λαϊκιστική πραγματικότητα.

Οι δημοσκοπήσεις, αλλά κυρίως η ζώσα κοινωνική πραγματικότητα, πιστοποιούν ότι η απήχηση της «πρώτη φορά» Αριστεράς έχει καταρρεύσει. Έχει περιοριστεί σε όσους νέμονται την εξουσία και σε όσους προστατεύει στο δημόσιο τομέα, η κομματική ένταξη, η ισοπέδωση και η απουσία αξιολόγησης, που τους επιτρέπει να αδιαφορούν, σε βάρος των συναδέλφων τους που μοχθούν, και σε βάρος του κοινωνικού συνόλου που ταλαιπωρούν.

Η ετυμηγορία της πλειοψηφίας του ελληνικού λαού, στις προσεχείς εκλογές, όποτε κι αν γίνουν, θα είναι καταδικαστική.

Θα είναι όμως και λυτρωτική;

Η πορεία της χώρας και της όποιας κυβέρνησης έχει ήδη υπονομευθεί. Η απειλή της απλής αναλογικής είναι παρούσα. Το φάσμα παρατεταμένης ακυβερνησίας και πολιτικής αστάθειας συνιστά τη μεγαλύτερη απειλή για το μέλλον της χώρας και τις θυσίες του ελληνικού λαού. Το επιχείρημα των υποστηρικτών της ότι έτσι οι Έλληνες πολιτικοί θα μάθουν να συνεργάζονται αποκαλύπτει τη γελοιότητα ή τη δολιότητα των εμπνευστών του. Ας επιλέξουν.

Το μείζον πρόβλημα της χώρας δεν είναι οικονομικό. Είναι πολιτικό. Είναι η ποιότητα και η ανεπάρκεια του πολιτικού προσωπικού.

Το κομματικό σύστημα, όπως εκφυλίστηκε σταδιακά, κυρίως μετά το 1981, σε σύστημα άλωσης και νομής της εξουσίας, είναι η γενεσιουργός αιτία όλων των παθογενειών, που οδήγησαν τη χώρα στη χρεωκοπία και την παρακμή. Λαϊκισμός, κομματοκρατία, νεποτισμός, αποτελούν δομικά στοιχεία όλων των κομμάτων. Αναξιοκρατία και διαφθορά ανθούν στο θερμοκήπιο των κομματικών μηχανισμών. Είναι το συμπύκνωμα συντεχνιακών κρατικοδίαιτων συμφερόντων που αντιστέκονται σε κάθε μεταρρυθμιστική αλλαγή του δημόσιου αλλά και του ιδιωτικού τομέα.

Τα Μνημόνια δεν είναι παρά οι οδυνηρές συνέπειες της ατολμίας, της ανικανότητας και της ανευθυνότητας της πολιτικής ηγεσίας της χώρας, ιδίως μετά το 2004, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι μεταρρυθμίσεις που επέβαλαν οι διεθνείς εξελίξεις, αλλά και η συμμετοχή της χώρας στον ευρωπαϊκό και διεθνή οικονομικό στίβο.

Υπάρχει λύση;

Η ανάταξη και ανασυγκρότηση της χώρας από το οικονομικό, θεσμικό και αξιακό κώμα που έχει προκαλέσει η δεκάχρονη κρίση (2008-2018) δεν μπορεί να είναι έργο ούτε ενός ηγέτη ούτε ενός κόμματος. Η σημερινή πολιτική πραγματικότητα, με το απαξιωμένο κομματικό σύστημα και την κυριαρχία του «κανέναν» στο δείκτη εμπιστοσύνης προς τις σημερινές πολιτικές ηγεσίες, το καθιστά ανέφικτο.

Η εναλλαγή παρηκμασμένων και χρεωκοπημένων ιδεολογικά και οικονομικά κομμάτων στην εξουσία, όπως συμβαίνει μετά το 2004, δεν αποτελεί λύση ικανή να οδηγήσει τη χώρα σε μια νέα αναγεννητική πορεία, όπως έγινε το 1974.

Η αναγκαιότητα ενός λυτρωτικού BIG BANG, μιας δημιουργικής καταστροφής του κομματικού συστήματος, αποτελεί ώριμο αίτημα της κοινωνίας. Τα σημερινά κόμματα, θεμελιωμένα πάνω σε πελατειακά δίκτυα και μηχανισμούς, οφείλουν να οδηγηθούν σε ευθανασία. Αυτοδιάλυση και επανίδρυση ως κόμματα αρχών, αξιών και προγραμματικών θέσεων, ικανά να προσελκύσουν άτομα με επαγγελματική καταξίωση και κοινωνική αναγνώριση. Και όχι προϊόντα του κομματικού σωλήνα, του συνδικαλισμού και των τηλεκαφενείων.

Η χώρα χρειάζεται πραγματική πολιτική αλλαγή και όχι απλή εναλλαγή των σημερινών κομμάτων στην εξουσία. Για να γίνει δύναμη αλλαγής και φορέας οράματος και αξιών, το πολιτικό σύστημα πρέπει να υποστεί βαθύ δομικό μετασχηματισμό με δύο βασικές τομές:

1. Καθιέρωση μονοεδρικού εκλογικού συστήματος. Εκατόν πενήντα βουλευτές θα εκλέγονται σε μονοεδρικές περιφέρειες και πενήντα με λίστα.
2. Καθιέρωση ασυμβίβαστου Υπουργού και Βουλευτού.
3. Εκλογές στο τέλος κάθε τετραετίας.

Μόνο έτσι θα καταστεί δυνατή η προσέλκυση ικανών και πετυχημένων πολιτών προερχόμενων από την κοινωνία.

Μια κοινωνία για να πάει μπροστά έχει ανάγκη από τα 3 Α του ακαδημαϊκού Κριμιζή: Αξιολόγηση – Αξιοκρατία – Αριστεία, σε κάθε έκφραση της δημόσιας ζωής.

Ο Πρόεδρος Ομπάμα με τη συγκλονιστική ομιλία του στην Αθήνα το 2016, έδειξε το δρόμο. Υπέδειξε στους πολίτες να γίνουν αυτοί η δύναμη της αλλαγής. Και η αλλαγή έρχεται όταν εμπλακούν και την απαιτήσουν οι πολίτες.

Οφείλουμε ως ενεργοί πολίτες να μην υποκύψουμε στον καταστρεπτικό μιθριδατισμό «αυτή είναι η Ελλάδα». Η Ελλάδα χρειάζεται ένα λυτρωτικό νέο ξεκίνημα. Το κάναμε το 1974. Μπορούμε και τώρα.

Ο Ουίνστον Τσώρτσιλ έχει πει: «Ο απαισιόδοξος βλέπει τη δυσκολία σε κάθε ευκαιρία. Ο αισιόδοξος βλέπει την ευκαιρία σε κάθε δυσκολία».

Ανήκω στη δεύτερη κατηγορία.